

Соња Ђорђевић

и коприваста
дружина

Copyright © 2024, Соња Ђорђевић
Copyright © 2024 овог издања, ЛАГУНА

Илустрација на корици: Јелена Раден

Ляна
и коприваста
дружина

Кола су тандркала низ улицу док су остављала прашњави град за собом. Натоварени као излетници, у опуштеном викенд-издању, Богдановићи су певали из свег гласа песму извесног иритирајућег поп-певача.

Сећање на овојутарње припреме Лани исцрта осмех док је забушавала последњи стих са „ла-ла-ла-ла“. Док су лутали по далеким европским пределима, мама је стало обећавала – кад се трајно врате, имаће незаборавни распуст тамо где се она играла као девојчица.

И ево их!

Док је тата завијао за окуку, мама се тргла, ухватила Лану за руку и хитро прилепила и нос кћери уз прозорско окно.

„Брзо, горе, при врху оног средишњег брда – ено је кућа!“

Лана није имала срца да јој каже да види само шуму која је појела све сем неба.

„И баба и деда да заглаве баш тамо? Изгледа ми да ћу морати да их отчарам из тог легендарног места твог детињства!“

„Корак по корак. Прво дебело пешачење, па онда спасавање немоћних пензионера.“

„Извините“, увређено упита мушки члан породице, који је безбрижно возио, певушио и размишљао о сендвичима, „да ли сам ја овде једини који весело певам и за *џојас денем*?“

„Ниси!“, гракну женски клан крај њега. „И ми ћемо, хвала Богу, да *денемо* с тобом!“, доврши са смешком Софија.

И у аутомобилу се здену пласт весело раштимованих тророгих крикова на опште запрепашћење околног птичјег света.

1.

У ПТИЧЈЕМ СВЕТУ

„Јесте ли чули? Јесте ли чули? Доносим најважније вести од... па откад сам рођен, чини ми се! Хеј, изгледа да смо поново у игри! Стигао је Одјекат А! Стиг...“, загрцнути узвик прекинули су ларма, неколико прашњавих пера и кљун непристојно задијен у највише гнездо на тополи крај баре, вековном станишту сеоских гавранова.

Из свих гнезда провирише радознали становници, а онда – једно гласно и небопарајуће *шћааа?! натера све да се хитрим покретима врате малопређашњим активно-стима или пронађу нове занимације као што су гледање у тек закрзане нокте, проучавање лелујања подигнуте трунке прашине, па све до савијања испале гранчице из гнезда.*

„Ко се усуђује да прекида моју... овај, моје дубоко размишљање?“

„Мхм-хм-хмх-хм...“, чуло се неразговорно хмкање негде испод изнервираног гласа који је захтевао одговор.

Очи Старог угледаше нешто налик на накострешени пернати ексер.

„Ах“, дубоки уздах пропрати спознају. „Гавро, да ли ти то поново висиш о мом гнезду, несрећниче?“

„Мхм...“

„Какав је био договор, младићу, кад сам те ту нашао претходног пута?“, почео је да пени старина.

„Али, деда, имам важне... Објекат А...“, збрза Гавра своје правдање, али га уплетена нога издаде и гнездо се поново уздрма, потресајући буновну старину.

„Не рекох ли ти да те врх кљуна дели од протеривања на трешњу?“

„Господару, сад ће Гракта...“, да предупреди старчеву експлозију, умеша се још један глас.

„О, луда жено, докле ће други да крпе рупе његових неспретности?“

„Господару, да попричамо унутра“, мирно започе бака и погура нарогушеног мужа ка унутрашњости гнезда. На изненађење свих, он гунђајући пође напред. Бака се окрену ка покуњеном Гаври и дошапну му: „Сачекај ме у густој трави крај баре. Чека нас један озбиљан разговор.“

„Али, бако... Објекат А...“, поново покуша Гавра, међутим, строг старичин поглед га утиша и остави недовршене реченице. Није му остало ништа друго но да послуша.

Из гнезда се чула старичина дипломатска одбрана:

„Знаш да је он наше последње унуче и да је твоја мајка, кад је доносила прву воду Именицу, рекла да од њега *користиш ни од корова, а невоља кô койрива*. А твоја мајка, небеског јој гнезда, није била много одмерена и кад би нагрдила неко новорођенче, оно би такво и остало. Тако и овај наш Гавра – он ти је копривица која нас шиба већ годинама сваки дан. Ја сам га таквог прихватила, а ти и твоја тврда глава стално хоћете да га преначините у оно што није. Такав је... блентав!“

„Стално ти њему бленџа, којривица, несрећник-воде-ноименик... Увек неки изговори за његове глупости. И сама знаш да смо после пола века добили први важнији задатак у историји нашег јата, а ја се плашим да ћемо због њега обрати трње место прстења, јер откад је начуо причу о повратку Потомка, у његовом тумачењу чувени Објекат А, лети као мува без главе и забада кљун где му није место“, уплахилено хукташе старац. „Глуми, такав неспретан, неког детектива, шта ли...“

„Ма знам, господару, него...“

За то време, предмет њихове расправе држао је сличну придику сам себи.

„О, наравно да мене нико никада неће да саслуша! А и зашто би. Ако треба да се раздије блештаво огледало газда Старог, ето га Гавра, занео се у игру и кљун му завршио где не треба! Ако одлучи да се највеће гнездо откачи после толико векова, испод њега ће се неким послом сигурно наћи Гавра, а остали ће одмаглисти на сигурну удаљеност пре него што деда погледа. И ко ме је терао, после свега тога, да пратим Објекат А!? Ко ме је терао? Лепо сам себи обећао, кад сам седео у гнезду превезаног кљуна, да нећу доносити исхитрене одлуке. Не, Гаври је поново пало на памет да ће коначно покупити поштовање јата, кад оно... статиста за трач из прве руке! А само сам хтео свима да кажем велике вести!“, кудио се млади несрећник док су из гнезда до њега допирали пројектили жучне расправе.

„Опет прави невоље!“

„Никад од њега гавран!“

„Наравно, клиснуо је...“

„Штеточина мала...“

„Размажено дерле...“

„Ах, моје срце не може ово више издржати...“

Бука се мало утишала, вероватно је бака говорила, па опет избила свом силином јер његови су се унесрећени родитељи сад мало добавивали кривицом. Све се завршило гласним ломљењем гранчица и утишаним Грактиним стезањем кљуна због нове туре приговарања на начињене преплете на гнезду Старог.

„Можда би било паметно да одустанем, никад од мене извештач...“

Драматичне мисли прекинуо је један миран грактај.

„Претпостављам да већ меркаш ону трешњу?“

„Али, бако, није смешно! Како да Гракша и Грактица, Граца и Грактана никада не чине такво нешто? Увек само ја и ја! Лузер! Моји извештачки походи се увек завршавају оваквим сашаптавањем са грана. Ево, чујеш како ме Грактонка описује Грактини. Уживају у вестима!“

„О, навикни се већ једном, то нам је занимање – ширење трачева, нека врста сталне породичне вежбе, да се остане у форми. Како је наш породични бизнис пажљиво прикупљање података из околног света и њихово чување, као и прослеђивање заинтересованим странама, да ли си се икада запитао зашто си ти из неког разлога, а не неко други, предмет сталног извештавања? Тврдим ти – ако једном твоје неприлике почну да препричавају гавранови, ти постајеш легенда!“

Гаври застаде дах. Чинило му се као да је попио директан ударац ногом у плућа, а у ушима му је зујало од силних могућности.

„Ја, легенда? Мислиш легенда-легенда? Како? Зашто? Када?“ Излете са повратком ваздуха рој питања, док је ужареним ножицама узбуђено скакутао око благо осмехнуте баке.

„Заиста легенда – права-правцата. Кад ти се овако нешто деси, увек се сетим речи твоје прабаке Грактиде.“

„Оне Грактиде што је тумачила Именицу и наименовала ме племенском копривицом!? Ах, ништа добро не бих очекивао од њених баљезгарија“, разочарано дочека Гавра.

„Не, не, дечко, куда си ти забраздио?! Стара се понекад борила са откаченим даскама у глави, али никад није грешила кад су такве ствари у питању.“

„А кад је запалила прве тополе зато што јој се чинило да ће је мрави изгрицкати?“

Бака не одговори на ову његову тврдњу, већ се спусти ближе води. Гавра пође за њом, док је све у њему мравињало, наједном помало најежен од свечане озбиљности која је завладала.

„Док је причала о твом ’копривичастом’ духу и грдним невољама које ће ти падати на главу, само у једној реченици је поменула да ће ти бити додељена улога *име да даш ња име да не даш!*“

„Е, сад још треба да личим и на каквог лудог именитеља!“, љутну се Гавра.

„Не чудим се што те то узнемирава. Често сам и сама била запитана шта би ти такав могао да именујеш.“

„Ма, бакица се сигурно нешто пребацила.“

„Ипак има ту нечега, зато и мислим да је дошло време да се и та загонетка разреши. Знаш, можда би за тебе било добро да, уместо на трешњу“, значајно га погледа бака, „пођеш у једну малу потрагу, а!?“

„Зар си заборавила зашто смо овде? Ено, читаво јато разговара о мојим потрагама!“

„Ма пусти јато. Откад смо добили задатак да прати-мо Објекат А, све се мења. Нисмо контактирани скоро

читава век! Ето ти зашто смо и постали друштво оговарача и трacara.“

„Не знам да ли стварно мислиш да сам ја способан за било какву...“

„Никад нико није спреман за то, али знам да твоја обухвата једну девојчицу, познанство са патуљцима, тајанственог Чуvara родова и откривање мистериозног именовања“, насмеши се бака.

„Таман сам помислио да бити легенда подразумева освојени пехар на такмичењу за најбољег извештача са још једног дешавања лудог људског рода...“

„У својим старим костима осећам да ће прикупљање података о Објекту А, укључивати и разрешење Грактидине загонетке. Ти си, по свему судећи, усред свега тога.“

„Хм, мислиш на ово што наш нови послодавац тражи?“

„Она је знала да ћеш ти бити последње птиче рођено за њена живота. Мислим да је решила да ти да дар. Ни-коме још, од када ја живим, није прорекла да ће носити било које друго име од оног које је зарадио на рођењу.“

„Питам се шта би на ово рекли Шепа, Краста, Мршта, Трули и Злице?“

„То су надимци, синак. Сви имамо надимке, нико од нас нема друго име са рођења. Запамти, само Чу-вар родова може да ти појасни речи које је Грактида изговорила! А да би пронашао пут до њега, мораш да смислиш начин како да прођеш кроз, чини ми се, неку изгубљену капију.“

„Да није можда Рујна?“, устрептало дометну Гавра.

„Хм... кад већ помену...“

„Бако, па Објекат А је повезан...“, поново покуша да бар неком укаже на своје откриће.

„Чудно се нешто поклапају ствари“, закључи сад и бака. „Да знаш да овај разговор помало вуче на чувени украдени стих уметнут у људске епове...“

Док је она завршавала причу, са највишег стабла старина је шпијунирао дешавања у трави. Престрављен је прошапутао: „Мила мајчице моја, у шта си нас с овим несрећником увалила!“ Наједном се тргну и с неповерењем загледа у свеже заплетену рупу, шесту по реду. *Да није ово їнездо обележио као метїу? На їреїад да їреузме воћсїво у јайїу?! Хмм... Аїенїїайї?*

„Гавроооо!“

И у сусрет вриску полетеше два врана гаврана.

2.

НЕЋУ ЈА ДА БУДЕМ ДЕВОЈКА

Из неког разлога, од изласка из кола, Лану су табани пецкали. Имала је осећај да са сваке гране, из сваког жбуна провирују радознале очи и испитују је, нимало гостољубиво. Тешила се тиме да је то будалаштина; шта би гране, травке, птичице и животиње питомог летњег крајолика имале против ње и њених родитеља?! Ипак, стално је убрзавала корак.

И њосле мени кажу да сам селфи генерација!, размишљала је узнемирено док је чекала на своје родитеље. Они су пак застајкивали чек код ове ливаде, ајд са следеће узбрдице, види њејзак код нове кривине и, као да су школарци на екскурзији, шапутали и сликали делић по делић предела.

„Е ово је, Лана, тај први извор из наших прича пред спавање“, пресече јој размишљања Софијин глас. „Кад сам се са деком пела навише, он ми је био граница – улазница у радосно време распуста и чаробни свет...“

Какав њајмині има ова моја мајка!

Лана изви једну обрву.

Дај да пресечем ову изненадну нелајоду, можда је стварно нека іраница?, па напуни флашицу и смести се на оближњи камен са друге стране кладенца.

„Ммм... ова вода... има... чудан укус. Очекујем...”

„Лана, дете, какве су то криве дрине?“, чула су се са врха узбрдице два гласа испрекидана кликтањем телефона.

„Ништа посебно, мајка. Проверавам само да није вода заиста чаробна“, изусте Лана устајући са камена, дућкајући воду у устима и хитајући навише. Кад их је сустигла, задихано настави:

„Ништа се није значајно десило. Можда ће тек кад прође неко време или је потребна нека бајалица или још неко средство, па да у садејству с тим...”

„Ти, дете, имаш бујну машту. Не схватај све моје речи дословно“, дочека је Софија.

„То је вода са извора и, на срећу, то ти је то“, знанственички поентира тата.

„Бујна машта! Обична вода! Па шта ја овде тражим?!“, гласно је негодовала део пута, малтретирајући околне каменчиће.

„И шта ме па ти гледаш, обични гаврану?!“ Продера се на јадно створење које се одмарало на једној грани. Он загракта узнемирено и одлепрша.

Наједном онај непријатан прожимајући осећај прогањања несташе и Лана растерећено продиса.

„Стигните ме ако можете!“, радосно повика заобилазећи родитеље и похита навише.

Испод разгранатог стабла ораха, крај дубодолине у којој је весело клокотала вода, са Белком крај себе, седео је старац. Две шарене козице су мирно брстиле на ливади изнад пута. У безбедном склоништу, погледавао је

познату фигурицу своје унуке, њен жустри ход, зајапурено црвено лице и весело се смешио. Кад је већ прошла покрај њега, он отегну по планински:

„Охој! Путниче-намерниче! Куда?“

Лана поскочи изненађено, али кад препозна глас свог деде и весело цвилење пса поред њега, потражи га међу густим растињем испод пута.

„Дедојко мој, па то сам ја, твоја унучица! Ниси ме препознао? Доматорео си откад се нисмо видели, а!“, говорила је док је покушавала да пронађе декину заседу и сама га заскочи на препад.

Таман се старина придизала кад се на његова стара леђа стушти свом тежином Лана. Умало га није оборила, али се њој није замерало, јер су се сви били навикли на бурне и неодмерене изливе осећања с њене стране.

„Па где си ми ти, ћеро дедина? Одлучила си да изненадиш нас, дртине старе, а?“

„Ма, деда, нисте ви дртине старе. Ено, дртине се вуку путем као пијани шачићи.“ Показа руком на две фигуре у дну узбрдице које су се вукле подупирући се рукама о предњу страну бутина.

„И то што кажеш, кô пијани шачићи.“ Насмеја се деда и пређе на фазу мажења и гњаваже своје унучице. Њиховом уживању се мокром њушком придружи и Белка, коју је донела деди из белог света.

И на такво једно гласно клупко наиђоше Ланини родитељи после неколико минута успона.

„Знали смо да ће нас ово дочекати.“ Весело али задихано изрече Софија. „Где, си, бре, ћаћа, жив ми био?“

Деда се отпетља и свој загрљај прошири и на тек пристиглу кћер.

„Где да будем, ћери? Мајка се узмувала толико по кући да сам морао да побегнем километар далеко. Све јој нешто недостаје, па ће деца због тога да јој остану гладна! И, наравно, ко је за то крив, ја, кукавац црни! Само звоца, грди, виче... Трпео сам је од раног јутра, али како сунце поче да се пење, не да се издржати... Знаш ти матер.“

„Знам је, знам. А што се мучи и малтретира ко да смо ми нечег жељни. Морам да је изгрдим.“

„Грди је ти кад не смем ја“, рече старац и окрете се. „Добро дошао, зете! Како подносиш ове моје оштроконце?“

„Подносим како морам!“, испоснички се насмеја тата.

Раздрагано породично клупко се закотрља ка кућици, коју су баба и деда озидали за своје пензионерске дане.

Зачувши весело лајање Белке, баба Петра је нестрпљиво поцупкивала на прагу, бришући руке о кецељу.

„Стигосте ли, децо?“, радосно дочека путнике.

„Стигосмо, мајко!“, одговори Софија.

„Дај да видим тебе, немирницу. Ех, колико си порасла од зимус, права девојка.“

„Ма, баба, нећу да будем девојка! То је баш глупо занимање. Хоћу да будем и останем девојчица, то је много практичније, како чујем“, увек спремна на занимљива разматрања, проумла Лана, гурајући у уста вруће колациће са стола.

„Е, не може то тако!“

„Може, може, бако! Само да пронађем још неку воду, травку или неке чини и ето теби твоје унукe Лане увек овакве.“

„Црно дете, какве те мисли спопале! И баба би хтела да буде девојка, па за свог века још није чула да је неко такву травку или такво што нашао.“

„Ех, баба, али нико није био ја!“, весело дочека Лана.

„Пусти, мајко, те расправе, не можеш победити јер њу нико није надмудрио. Сад ти је јасно шта смо ти довели на чување.“

„Једног мудријаша-комедијаша!“ Свему даде завршни шмек тата.

„Од толиког мудровања не пустих вас ни у кућу. Ајте, улазите, децо, да се одморите.“ Ужурбано одговори, уз смех, баба и ослободи улаз.

Фамилијарни жагор оживео је кућерак, а мириси разних ђаконија оживеше ноздрве уморних и гладних путника.

3.

У СЕОСКОМ РАЈУ

Дани су се котрљали један за другим. Приметивши да се Лана безвољно врзма по кући, деда предложи баби да забидере унукино тумарање једном породичном заврзламом.

Док су увече седели на тераси и слушали дисање летње ноћи а Лана посматрала небо начичкано звездама, погледали су се значајно и отпочели, наизглед нехајно, договорени разговор.

„Ти си, стара, била раније ко нека гатара“, шатро је грдио деда своју сапутницу.

„Их, бре, дртино стара, што баш гатара!? Нисам ја крива што сам сањала све неке, и моје и твоје, рођаке. И то да су бар били живи, но све покојнике, несрећа једна!“

„Ма, добро, покојник овај-онај, али сећаш ли се да си ти једина сањала мог деду?!“

„Их, како се тог деде не бих сећала! Читава је твоја фамилија прижељкивала да им се тај покојник с оног света јави“, засмеја се баба.

Ланина астролошка разматрања прекинула је ова реченица. Она седе на шарену столицу крај деде и прикључи се питањем:

„Ког деде?“

„Па мог деде – Велимира, који и није мој прави деда јер је он посинио мог оца.“

Отворених устију Лана је слушала све замршенију причу. Има једног правог и једног неправог чукундеду. Ко може тиме да се похвали?! Интересантно!

„Шта је чудно с тим чукундедом?“

„Није ништа чудно. Погинуо је за време рата, али је иза њега у нашој фамилији остала прича о закопаном благу.“

„Прича о закопаном благу!“, врисну она. „Стварно прича о закопаном благу!?“

„Мхм“, потврди деда.

„Па шта чекате, наставите!“, нестрпљиво одговори девојчица.

„Причала ми је баба, кад сам био мали, да су се твој прави чукундеда и овај други чукундеда Велимир једног јутра договорили да све злато које имају покопају далеко у планини како га Бугари не би пронашли. Никоме ништа о томе нису говорили. Једном су само устали пре изласка сунца, купили све вредности које су имали и заједно се упутили у планину. Тамо су, казивали су старији, покопали два казана са златом и док су се враћали, пресрела их је бугарска чета те једног убила, а другог тешко ранила. Велимир је повређен дошао кући, боловао је неколико дана и умро а да тајну покопаног блага никоме није ни шапнуо.“

„Како није!? Зашто није!? Па то није фер! Каква ми је то легенда о закопаном благу!“, разочарано рече Лана.

„Али ту се прича не завршава“, смирено настави деда.

„Како се не завршава? Па тај баксуз чукундеда ником није одао тајну!“, видно узнемирена Лана устаде са столице и поче да шета.

„Није одао тајну, али се судбина постарала да у нашу породицу уђе неко ко може да открива и те тајне“, заго-
нетно заврши деда док је испод ока гледао у своју жену.

„Открива? На који начин? Не разумем“, све збуњенија је бивала Лана.

„Моја мајка је често сањала свог свекра, он ју је водао свуда по планини, али никада није одржао обећање и открио јој место где се благо налази. И таман кад смо сви дигли руке, у вези с том породичном мистеријом, четрдесет година после његове смрти, твоја бака је сањала један значајан сан.“

„Бако, ти си та која је открила тајну закопаног блага?“, озарено рече девојчица.

„Их, дете, какву тајну. То је био обичан сан-лажа!“

„Али, теби се открило! Ти си та!“, устрептало одговори Лана.

„И Софија је овако реаговала, сећаш ли се?“, насмеја се бака.

„Бака је сањала место где је закопано благо и Софија је одмах исцртала мапу, направила план и по том плану смо морали тајно да се шућамо кроз ливаде и шуме. Наравно, на месту које је означила, није било никаквог блага“, сетно се осмехну деда. „Мислим да је читаво детињство провела прекопавајући ону ливаду.“

„Понекад сам се кајала што сам јој уопште испричала све то јер је имала исту такву бујну машту као ти“, доврши бака милујући главу своје унуке.

„Сећаш се да је довлачила своје другове из насеља и вуцарала их по планини?“, настави деда своје присећање.

„Звали смо то 'летњи излет са благом' и жалили смо те једничке“, засмеја се бака, „ипак је Софија била неуморна. Једном су прекопали сваки метар ливаде. Нису